

GOSPA SVETEGA ROŽNEGA VENCA SEM!

*"Gospa svetega rožnega venca sem."
"Molite vsak dan sveti rožni venec."
"Vsem, ki bodo na zaporednih pet prvih sobot v mesecu opravili sveto spoved, prejeli sveto obhajilo, molili en del rožnega venca ter ostali v moji družbi četrte ure v premišljevanju skrivnosti rožnega venca z namenom, da bi mi dajali zadoščenje, bom pomagala ob smrtni uri z milostmi, ki so potrebne za zveličanje."
"Končno bo moje brezmadežno Srce slavilo zmago!"*

Ob 100 letnici fatimskih prikazovanj so nas te Marijine besede, izrečene trem otrokom, spremljale na letošnjem romanju v njeno svetišče v Santos Lugares, v nedeljo 20. avgusta.

Fotografije pričajo o poteku naše pobožnosti, o številni udeležbi v tej lepi, sončni in skoraj pomladni nedelji. Za molitve, prošnje in zahvale romarjev pa ve le Ona, ki so ji bile namenjene!

"Fatimsko sporočilo je še kako aktualno za naš čas. Najprej nas vabi, da resno in odgovorno zaživimo naše krščansko življenje, z drugo besedo, da resno zaživimo naš krst,

oziroma zakramente našega krščanskega uvajanja: krst, sv. pokoro, evharistijo in birmo. Vera je moj živ odnos z Bogom. Če želim živeti ta odnos sredi tega sveta, ki ima večkrat povsem druge vrednote in cilje, tega ne morem brez redne molitve, brez sv. maše, brez zakramenta sprave.

Danes največkrat uporabljena beseda je: »Nimam časa«. Res je, da je ritem današnjega življenja čisto drugačen od tistega pred desetletji. A na koncu smo mi tisti, ki sprejemamo odločitve, ki damo nečemu prednost, pred drugim. Na žalost je prav naš odnos z Bogom tisti, kateremu odmerimo najbolj skope minute. Tako je po naših družinah skoraj izginila molitev pred jedjo in po jedi, jutranja in večerna molitev, na lahko roko opuščamo nedeljsko sveto mašo, vse drugo ima prednost pred tem.

Obhajanje 100. obletnice Fatimskih prikazovanj vidim, kot priložnost in kot vabilo, da damo molitvi zopet vsaj nekaj izgubljenega prostora. S tem, če boste doma, v vaših družinah molili, ne boste nič izgubili. Lahko pa bo vsa družina veliko pridobila, saj se bodo na ta način začeli poglobljati in utrjevati medseboj-

ni odnosi, rastli bomo v veri in se notranje bogatili. Naj vas Marija vabi k molitvi, po kateri boste začutili dar svete vere, da boste lahko z Božjo in Marijino pomočjo vedno bolj živeli po veri in pričevali o Božji dobroti.

Praznovanje 100. obletnice prikazovanj v Fatimi je tudi vabilo k upanju. Julija 1917 je Marija rekla: »Na koncu bo zmagalo brezmadežno srce!« Kot, da bi nam Marija želela odpreti oči za stalno navzočnost Boga med nami, da bi le znali prepoznavati njegovo navzočnost tudi v težkih trenutkih, kot nam na srce polaga Jezus sam po evangelistu Janezu: »Na svetu boste imeli stisko, toda bodite pogumni: jaz sem svet premagal« (Jn 16,33).

Lahko so naše življenjske preizkušnje težke in boleče. Tako boleče, da mnogi izgubljajo pogum in ne vidijo več poti naprej. A nikoli ne smemo pozabiti, da je še večja Božja ljubezen do nas, saj nam Jezus zagotavlja: »Jaz bom z vami vse dni, do konca sveta« (Mt 28,20)."

Škof msgr. Alojzij Cvikl na Ptujski gori, 12. maja 2017 - www.exodus.si

ŽEGNANJE V SAN MARTINU

Marta J-Š

Množični prihod Slovencev v San Martín se je vršil leta 1948. Nadškof msgr. Solari iz La Plata, veliki dobrotnik slovenski skupini, je v ta kraj poslal starejšega duhovnika župnika Karla Škulja; ta je od nadškofa dobil izjemno pravico, da sme Slovence pridigati v slovenskem jeziku. Na praznik Marijinega Vnebovzetja, 15. avgusta 1948, je bila stolnica v San Martinu polna rojakov, ki so prvič po prihodu v Argentino poslušali pridigo v slovensščini. To je ljudi tako navdušilo, da so takoj sklenili ustanoviti pevski zbor. Za slovensko kulturo je storil svetnik Škulj veliko delo – Šmartinski vestnik, Slovenska beseda; bil je tudi začetnik slovenske šole ter se zelo zavzel za ustanovitev Slovenskega doma; rad je obiskoval svoje rojake, hodil jih je tolažit, bodrit.

Škulj je stanoval v sanmartinskem župnišču in tam imel tudi vso oskrbo. Ker ga v torek 22. julija 1958 zvečer ni bilo k večerji, je župnik g. Clovis stopil v njegovo sobo ter ga našel mrtvega, ležečega na tleh. Novica o njegovi smrti je na rojake napravila globok vtis. Pri pogrebu se je v sredo popoldne zbralo toliko ljudi, kakor jih ni bilo dotlej še na nobenem slovenskem pogrebu v Buenos Airesu. Razvil se je veličastni pogrebni sprevod, dolg več kvadrov – križ, ministranti, otroci slovenskega tečaja, možje in fantje, 48 slovenskih duhovnikov in bogoslovcev, med katerimi je bilo tudi nekaj hrvatskih in argentinskih, sorodniki, žene in dekleta. Ljudje so svojega umrlega dušnega pastirja spremljali 15 kvadrov peš od farne cerkve na pokopališče San Martín; med sprevodom so ves čas molili. Na sanmartinskem pokopališču so se opravile pogrebne molitve v latinščini ter v slovensščini; razni govorniki so se od pokoj-

Foto Tone Belec

nika poslovali v imenu številnih organizacij, v katerih je svetnik Škulj deloval. Slovenci ga bomo ohranili v trajnem spominu. (povzeto po zborniku »60 let prve slovenske svete maše, 1948-2008, San Martín«)

Sanmartinčani smo se v nedeljo 13. avgusta spomnili 69. obletnice prve svete maše za slovenske rojake iz San Martina in okolice. V zavodu Presvetega Srca je naš župnik g. Igor Grohar daroval sv. mašo za pokojne in žive dušne pastirje v San Martinu. Ljudsko petje

je na orglah spremljala prof. Lučka M. Kastelic s skupino pevcev. Brali so: prvo berilo Toni Kastelic, psalm Tone Belec, drugo berilo Monika Z. Filipič; darove kruha in vina sta na oltar nesla Polona Makek in Viktor Leber. Priporočili smo se Mariji Pomagaj in jo prosili za njeno pomoč in blagoslov.

Takoj po sv. maši smo se zbrali v »baru« Slovenskega doma, kjer se je odvil drugi del prireditve. Najprej je Lučka M. Kastelic prebrala pozdravne besede, ki jih je napisal Janez

Filipič (odsoten zaradi potovanja v Slovenijo), dolgoletni cerkovnik. Omenil je težave, ki nastopajo v verskem življenju naše skupnosti in sodobne družbe. Potem je imenoval dukovnike, ki so skrbeli za slovenske maše med nami: svetnik Karel Škulj, dr. Alojzij Starc, g. Jože Jurak, g. Gregor Mali, dr. Jure Rode, prof. France Bergant, g. Franci Šenk, p. Lovro Tomažin, g. Marjan Bečan, g. Pavle Novak, g. Igor Grohar. Posebej se je zahvalil vsem, ki na katerikoli način prispevajo k ohranjanju nedeljske slovenske maše v San Martinu; ti so: Tone Belec (vodi ministrante), ministranti in njihove družine, Marko Škulj in Toni Kastelic (nabiralca), Marta Škulj (bralce), Lučka Kastelic s skupino pevcev, vozniki (skrbijo za prevoz duhovnika), Tomaž Filipič (nadomestnik). Zaključil je z besedami: »... Prosimo Marijo, našo pomočnico, da bi slovenska maša še dolgo let bila vez med narodom in vero.«

Nato je predsednik Doma, Viktor Leber, prebral nekaj vrstic uvodnega pozdrava dr. Jureta Rodeta iz spominskega zbornika ob 60-letnici prve slovenske svete maše. Zatem je Marko Škulj na kratko poročal o denarnem stanju »farnega sveta« in govoril o raznih stroških, ki jih moramo upoštevati. Nazadnje pa je besedo prevzela Marta Škulj, ki je zbrane spomnila na važno delo, ki ga vsako nedeljo opravlja Janez Filipič in njegova žena Silvija s pomočjo trojčkov, posebno Matjaža.

In še drugo pomembno obletnico smo praznovali! G. Igor je 31. julija imel god in tudi izpolnil 60 let: vsi navzoči smo zapeli »Vse najboljše« in »Kol'kor kapljic«, mu čestitali ob osebnem prazniku in mu izročili darilo v imenu Sanmartinske skupnosti. Seveda tudi torte in svečke z ognjemetom ni manjkalo!

Vsak človek je moj brat. Kako mu ne bom pomagal?

Tako je pisalo na veliki sliki (delo Veronike Kržišnik Modic), ki je krasila oder Našega doma, kjer misijonar Pedro Opeka stoji na smetišču in ljubeznivo objema dva otroka.

V tem duhu in kot že vrsto let, je Sanhuški dom tudi letos pripravil Prijateljsko kosilo v nedeljo, 27. avgusta, v veliki dvorani Našega doma. Glavni namen tega srečanja je bil sodelovati z izrednim in plemenitim delom velikega božjega delavca na Madagaskarju.

Ob začetku srečanja nas je z globokimi besedami nagovoril predsednik doma g. Andrej Mehle. Lepa udeležba je, v veseljem razpoloženju in ob skrbno pripravljenih mizah, lahko použila odlično kosilo, delo spretnih in dobroteljih rok naših žena in mater in mož, ki sta pekla podarjeno meso na žaru. Pridno in vestno ga je postregla mladina Našega doma. Za svetlobne in zvočne učinke je poskrbela domovska skupina »Luč in zvok«.

Bogat srečelov, ki ga je vodil Lovro Tomažević, ter velikodušni darovi, so tudi tokrat dokaz solidarnega srca rojakov in prijateljev, kar potrjuje, da kljub veliki razdalji tudi Slovenci pod Južnim križem želimo pomagati, spodbujati in spremljati našega draga brata misijonarja pri tako velikem in odgovornem delu.

Iz srca se zahvaljujemo vsem navzočim, posameznikom in krajevnim organizacijam Našega doma za vse sodelovanje in širokosrčne darove. Dobroteljni sklad v ta namen je zneslo 14.200 dolarjev in 8.500 pešev. Bog plačaj!!

Naj bi besede misijonarja, ki jih je ob koncu srečanja prebrala ga. Mici Malavašič Cassullo, bile vsem v razmišljanje in navdilo za nadaljnjo pomoč vsem potrebnim bratom.

Emi Urbančič Marušič

PISMO PETRA OPEKA

Dragi prijatelji v Našem Domu San Justo!

Zopet ste se zbrali, da priskočite na pomoč prijateljem na Madagaskarju.

Resnično sem prevzet, ko vidim vašo ljubezen in vztrajnost, ki ne poneha za naše brate in sestre med smetiščarji, kjer delujemo že 28 let.

Ko vam pišem, čutim veliko veselje, ker pišem prijateljem, ki imajo srce in znajo deliti z najbolj revnimi družinami.

Sami veste iz izkušnje, da ko pomagata drugim se tudi vi med seboj združujete in si dajete moč, da vztrajate na poti iskrenega prijateljstva!

Ko pripravljate praznik je treba veliko dobre volje, pripravljenosti in vztrajnosti in tega duha služenja imate vi veliko.

Iz srca se zahvalim Odboru, ki organizira praznik prijatelja v Našem Domu. Prav tako se zahvaljujem vsem kuharicam, ki so vedno pripravljene z neutrudljivo ljubeznijo kuhati in razveseliti vse goste, ki se bodo udeležili prazničnega kosila.

Iskrena zahvala tudi možem, ki bodo pekli asado. Tudi med njimi je velika pripravljenost in veselje, da pečejo meso kot oni sami znajo.

V imenu vseh naših družin in posebno v imenu vseh otrok, zaradi katerih delamo

in gradimo mesto prijateljev in upanja, se vam iz srca zahvalim.

Imejte v tem lepem dnevu veliko veselja in sreče v vašem srcu.

Vaše delo je velikega pomena za naše reveže. Vsaka pomoč, ki je dana z spoštovanjem in ljubeznijo obrodi veliko upanja med našimi revnimi družinami.

Večkrat se sprašujem, kdaj bo konec te revščine, pa nimam odgovora, samo to vem, da dokler nam Bog da zdravje, posebno pa vero in upanje, se bomo borili naprej proti revščini, ki ubija božje obličje v vsakem otroku in vsaki osebi.

Dragi prijatelji Našega Doma San Justo, prejmite močan objem od vseh naših otrok, ki bodo zaradi vaše pomoči imeli malo več veselja in korajže v svojem življenju.

Bog vas blagoslovi da bi naprej delali za skupno dobro.

Povezani v molitvi in prijateljstvu. Vsem lep pozdrav!

Pedro Opeka
Misijonar
Madagaskar
27. avgusta 2017

PEDRO OPEKA

Pedro Pablo Opeka nació en San Martín, provincia de Buenos Aires, Argentina el 29 de junio de 1948, el mayor de 8 hermanos, sus padres Luis Opeka y María Marolt, eran inmigrantes eslovenos que llegaron a Argentina en enero de 1948 huyendo del comunismo instalado en Eslovenia. Estudió en el colegio María Reina de los padres vicentinos de Lanús e hizo su bachillerato en el colegio de Escobar ingresando a los 18 años en el seminario de la Congregación para la Misión de San Vicente de Paul, en San Miguel.

En 1968 viajó a Europa, donde estudió filosofía en Eslovenia y teología en Francia, permaneciendo dos años como misionero de la congregación en Madagascar. Fue ordenado sacerdote en la basílica de Luján, el 25 de septiembre de 1975.

En 1976 regresó a Madagascar, donde vive desde entonces. Hasta 1989 atendió una parroquia en la zona selvática del sur de la isla y a partir de ese año fue trasladado a la capital, Antananarivo, para hacerse cargo del seminario de la congregación.

Viendo la situación de indigencia y pobreza que reinaba en la capital y sus suburbios, especialmente en los basureros donde la gente vivía en casas de cartón y los niños se disputaban la comida con los cerdos, se conmovió y resolvió hacer algo por ellos, siempre que estuvieran dispuestos a trabajar.

Akamasoa

En el año 1990 fundó con la ayuda de un grupo de jóvenes, la Asociación Humanitaria Akamasoa –que lengua malgache significa «Los Buenos Amigos» –, para servir a los más necesitados.

Con ayuda del exterior y el trabajo de la gente de Madagascar, comenzaron a fundar pequeños poblados, escuelas, dispensarios, pequeñas empresas y hasta un hospital.

Hoy día, son cinco poblados donde viven cerca de 3 mil familias, representando una población estable de más de 17 mil personas, de las cuales el 60 por ciento son niños menores de 15 años. Unos 9.500 chicos estudian en sus colegios y se da trabajo a unas 3.500 personas en la Asociación (atendiendo escuelas, dispensarios, hospitales, cantinas, fábricas de muebles y artesanías)

Hasta la fecha, unas 300 mil personas han pasado por su Centro de Acogida.

El Padre Pedro Opeka, gracias a su labor humanitaria ha sido propuesto en distintas ocasiones al premio Nobel de la Paz, y ha recibido un gran número de premios, como el Caballero de la orden Nacional de Madagascar de 1996, el Premio Paloma de Oro de Eslovenia de 1996, Oficial de la Or-

den Nacional del Mérito de Francia de 1998.

Misionero del año jubilar en Italia en el año 2000, Caballero de la Legión de Honor de Francia en 2007, el Premio Mundo Negro a la Fraternidad en 2007, el Premio Cirilo y Metodio de Eslovenia en 2008, y el Premio Cardenal Van Thuan al Desarrollo y Solidaridad otorgado por el Vaticano en 2008, Orden Dorada por Méritos de Eslovenia en 2009.

En el centro esloveno de San Justo

“Yo siempre les dije a ellos, los amo demasiado como para asistílos, si tuviera que asistílos yo me voy hoy de Madagascar, porque el amor no es asistir de manera permanente a un pobre, es darle trabajo, es darle herramientas, es cambiarle lentamente la conciencia que tiene para que sea autor y promotor de su propia promoción. Este trabajo no es fácil porque uno se acostumbra a eso. A veces uno se tiene que hacer de violencia. Yo hablé con mucha fuerza para decir hay que cambiar de mentalidad. Cambiar esa costumbre que teníamos de pedir y de ser asistidos.....por eso siempre le pido a la gente que vive allí tres cosas: que acepten el trabajo, que acepten educar y escolarizar los niños, y que acepten una disciplina en la comunidad”

“Los gobiernos que fomentan el asistencialismo están fomentando la delincuencia y la exclusión y están profundizando el problema. Y si no se atacan en serio las causas de la pobreza es para seguir aprovechándose de ellos, utilizándolos...Junto con la pobreza económica se viene abajo la autoestima y la moral. La familia explota y ya no hay un núcleo donde formar a la persona. Cada uno tiene que rebuscársela, salir a robar porque cada noche tienen que traer algo como sea, o no volver.”

En el centro esloveno de Ramos Mejía

“La concepción de ayuda que tiene mucha gente es errónea, porque muchos quieren ayudar para sentirse feliz. Quieren sentir la alegría de dar, quieren sentir la alegría de que alguien le está agradeciendo. Quieren sentir la satisfacción de sentirse alguien. Que dando soy alguien. Entonces el otro depende de mí. Hay mucha gente que está contenta de que los otros dependan de ellos y quieren mantener esa gente dependiendo de ellos. Esa no es la verdadera ayuda, ni la ayuda evangélica cuando Cristo dice que tu mano derecha no sepa lo que dio tu mano izquierda. Y cuando das lo das porque lo tuviste que dar. Luchar contra la pobreza es también compartir.”

Foto Marko Vombergar

PASO

Politični potres v Argentini

Jože Lenarčič

Zagotovo je rezultat volitev PASO (Primarias Abiertas Simultáneas y Obligatorias, to bi približno pomenilo "primarne obvezne volitve"), ki so potekale v nedeljo 13. avgusta, povzročil pravi potres glede predstav, ki so jih imeli argentinski politiki o trenutni situaciji naše države in o mestih, ki so jih zavzemali vsi njeni voditelji.

Kljub temu, da PASO niso predstavljale pravih primarnih volitev, kjer bi ljudje lahko izbirali med različnimi kandidati za predstavnike parlamenta, so pa vendarle povzročile efekt velike plačane ankete s strani vseh nas, kjer so politiki verjeli, da bi to pomenilo neke sorte plebiscit za ocenjevanje sedanje vlade po svojih prvih 19. mesecih delovanja. Sama politika je verjela, da bo vse nadaljevalo po stari logiki. Pa je bila vendar to velika zmeta in so rezultati volitev PASO spravile vse stare voditelje v šok.

Pa poglejmo, kako se je vse to začelo. Vladajočo koalicijo stranke Cambiemos, ki je bila ustanovljena z namenom, da se predstavi na volitvah leta 2015 in s tem konkurira proti skoraj nepremagljivim kirchneristom/peronistom, sestavljajo «šibke» stranke PRO, UCR in Coalición Cívica. Tako nepomembna se je ta koalicija zdela velikim voditeljem peronizma in kirchnerizma, da so jih negativno označili za «stranko soseske». Lahko rečemo, da je sedanja vlada, ki je nepričakovano zmagala na volitvah, kjer nobena nova stranka ali koalicija ni uspela zmagati že 70 let, nedvomno začela delovanje z manjvrednostnim kompleksom. Nihče ne bo pozabil na zgodovinsko dejstvo, da nobeni ne-peronistični vladi ni uspelo končati svojega mandata že od

leta 1928, ko je Alvear zaključil svoj mandat. Zmaga Cambiemos je bila tako presenetljiva, da smo vsi opazili visoko stopnjo protidelovanja, ko je ta začela svoj mandat. Prav tako je jasno, da je za to zmago zaslužno dejstvo, da so ljudje volili v strahu slutnje, da postajamo vse bolj podobni Venezueli.

Vsak prišteven človek ve, da je Cambiemos prevzel oblast sredi hude državne stiske in občutljive situacije v vseh ozirih: političnih, socialnih, gospodarskih in institucionalnih, ki so bili rezultat 24 let vlade peronizma/kirchnerizma. Kljub temu, te politične sile s svojimi reklamnimi mehanizmi niso nikoli prevzeli odgovornosti za grozno stanje države in so, nasprotno, prelevili vso krivdo na Cambiemos že takoj ob prevzemu mandata.

Tako je ta reklamni aparat želel predstaviti sedanjo vlado kot obsojenca in so si zamislili volitve PASO kot neke vrste referendum o delovanju vlade v teh 19. mesecih, misleč, da je sedanja vlada edina, ki ima kaj izgubiti pri teh volitvah.

Vendar pa so rezultati volitev PASO stari politiki dali zaušnico. Ne samo, da se ljudje niso strinjali z obsodbo vlade, temveč so tudi izrazili ostro kritiko vsej tradicionalni argentinski politiki.

Cambiemos je pridobil več podpore, kot v splošnih volitvah leta 2015. Nihče ni predvidel, da se bo to zgodilo. Bili so izvoljeni v vseh osrednjih provincah države in čeprav se še vedno seštevajo glasovi za rezultat zmagovalca v provinci Buenos Aires, za politično okolje tudi to šteje kot uspeh za vlado. Zaušnica stari politiki je v tem, da ljudje niso

verjeli pridigi, da je za trenutne težave kriva sedanja vlada, predvsem pa tudi v tem, da ne morejo razumeti take zmage vladajoče koalicije, kajti ni tako očitnih sprememb v državi, ki bi jo lahko jamčile. Kar kažejo rezultati je torej, da državljani cenijo novi pluralistični in republikanski stil; bolj, kot so bili sami pripravljani verjeti. Nihče ne more zanikati, da se danes v Argentini čuti drugačno okolje in da je veliko vidikov nove vlade, ki so opazno različni od vlade Kirchner, čeprav kažejo nekaj znakov amaterstva.

Stari peronisti so bili premagani po vsej državi in, tako kot nikoli prej, to trpijo in priznajo. Poraz, ki so ga doživeli leta 83 se je zgodil zaradi strateške napake, ampak stranka je bila še vedno na nogah; danes izgleda, kot da stranke ni. Pojavijo se nove podobe v peronizmu, ki ne nadaljujejo s starimi političnimi navadami peronizma, vendar pa še ne najdejo svojega mesta znotraj arhaičnega strankarskega aparata.

Peronizem dolguje ljudem še veliko razlag, predvsem glede tega, zakaj se je pustil toliko let manipulirati s strani kirchnerizma, ki je danes obsojen na pozabo. Peronisti in kirchneristi so imeli koristi enega od drugega veliko let, medtem ko so kazali svojo najslabšo različico avtokratskega in netolerantnega populizma. Ta stara politika je tista, ki danes ne najde izhoda; z razvodenelo podobo Kristine, ne najdejo smeri in ne voditelja. Peronisti so se pridružili kirchneristom, da bi ohranili korporativno moč in so danes, s padcem njihove nekdanje voditeljice, ostali brez strukture.

Dan po volitvah PASO, je Cambiemos končno postala kompetitivna politična stranka. Veliko analitikov misli, da je Cambiemos vlada v tranziciji. Verjetno je res tako, in to bo zagotovo dolga tranzicija, saj Argentinci niso navajeni živeti brez populističnega diskurza. In ta vlada se upira temu diskurzu. Medtem doživljamo novo obdobje, ki mu lahko pravimo revolucionarno obdobje, kajti kot nikoli prej lahko vidimo poskus čistke starega načina politike.

104 LETA BORISA PAHORJA

Brez ljubezni danes ne moremo nič

"Tri stvari so zame važne. Današnji svet je za globalizacijo, ta se ne zanima za partikularnost, za posamezne dežele in narode, ki pa so prav tako pomembni, vredni, da se obdržijo in branijo. To je v bistvu današnja Evropa: enotnost, vendar tudi skupnost, ki ne zataji nobenega od narodov oziroma nobene od držav, ki so v Evropi. Mi, Slovenci v tej Evropi, moramo skrbeti tudi zase, iskati moramo način, kako naj ostanemo zvesti in res ostati zvesti. Pri tem ni pomemben samo jezik, kakor pravijo danes. Seveda je jezik zelo pomemben, ampak ti moraš imeti tudi svojo zavest. Zavest o tem, da si nekaj posebnega, da si neka skupnost s svojim jezikom in tradicijo, da si narod. Brez te zavesti se ne reši noben narod, tudi veliko večji od slovenskega ne, in noben jezik. To je druga pomembna stvar, tretja pa je ljubezen. Ne glede na to, kakšna je razlika v narodnosti, je ljubezen pomembna. Ljubezen do bližnjega, do ženske, do naroda, do ubogih, do lačnih, več načinov ljubezni obstaja. Pomembno je, da če pišeš o ljubezni, pišeš kot o neki posebni vrednosti. Ko govoriš o ljubezni, moraš govoriti tako, da imaš pred njo spoštovanje, to sem rekel mladim, ki so me poslušali. Brez ljubezni ne moremo danes nič. Knjigo, ki bo pisala o ljubezni, bo treba še posebno pohvaliti. Kapo dol taki knjigi.

Še posebno je pomembno danes, da žena,

ki je odkrila samostojnost, poudari to samostojnost ne samo v tem, v čemer se razlikuje od moškega, ampak v smislu, da svojo ljubezen razširi tudi na družbo, na svojo zavzetost za spremembo te družbe. To se pravi, da ni samo ljubimka in mati, ampak tudi zdravnica, kakor je moja kardiologinja – moja bivša učenkica, sodnica, raziskovalka, predsednica vlade in predsednica države ..."

Glede tržaškega pisatelja Borisa Pahorja je znano domala vse. Marsikdo o njem reče, da je neverjeten, korenina. Zgodovinski spomin Pahorja, ki je danes dopolnil 104. leta, je še vedno oster, za svoje poslanstvo pa si je zadal, da misli in doživlja in izkušnje širi med mlade. V njihovi aktivni vlogi pre-

poznava možnost za spremembo v svetu.

Njegovo življenje bi lahko opisali kot metaforo 20. stoletja. V Trstu živečega zamejskega pisatelja sta že v mladosti zaznamovala odzvem materne jezika in življenje v multietničnem okolju, trčil je v vse bistvene totalitarizme: fašizem, nacizem in komunizem in si zaradi kritičnosti nakopal spor z jugoslovanskimi oblastmi. Pahor vselej pove, kar misli.

Ob odprtju njegovega kipa v parku Tivoli je v Ljubljani pomladi potekal simpozij o reviji Zaliv, včeraj pa so v Izoli s Pahorjem predstavili zbornik s prispevki.

Pahor, tudi zaprisežen bорец za pravice ogroženih jezikov in pripadnikov ogroženih kultur, je vselej poudarjal, da je nacionalna zavest nujna za preživetje Slovencev v Italiji ter človeka in človeštva v svetu.

Za svoja literarna dela je prejel vrsto nagrad in časti, med njimi Prešernovo nagrado (1992), srebrni častni znak RS (2000) in francoski red legije časti (2007). Ob 102. rojstnem dnevu je prejel častni naziv kulturni ambasador Republike Slovenije.

V pogovoru za današnjo sobotno prilogo časnika Večer je dejal, da je ne glede na to, kakšna je razlika v narodnosti, ljubezen pomembna. »Ljubezen do bližnjega, do ženske, do naroda, do ubogih, do lačnih, več načinov ljubezni obstaja. Pomembno je, da če pišeš o ljubezni, pišeš kot o neki posebni vrednosti. Ko govoriš o ljubezni, moraš govoriti tako, da imaš pred njo spoštovanje, to sem rekel mladim, ki so me poslušali. Brez ljubezni ne moremo danes nič,« je dejal tržaški pisatelj Pahor, ki mu ob 104 letu želimo vse dobro.

(viri: Darka Zvonar Predan, Večer, 26.8.2017; Radio Ognjišče, 26.8.2017)

PIANISTKA MARINA HORAK V ARGENTINI

Rok Fink

V Argentino prihaja slovenska pianistka Marina Horak.

Iz spletne strani »<http://www.marinahorak.com/>«, prepišem:

»Legendi mednarodnega glasbenega življenja 20. stoletja, Yehudi Menuhin in Nadia Boulanger, sta Marini dala popotnico v svetlo bodočnost. Slednja je izjavila, da Marina "izpoveduje svojo umetnost s frapantno prepričljivostjo", veliki violinist pa jo je označil za "toplo in šarmantno osebo, ki bi pomenila pridobitev za glasbeno življenje vsake sredine".

Življenjsko pot Marine Horak je vedno označevala raznolikost: čembalo in sodobna glasba, komorna igra in klavirski duo, solistični koncerti in spremljanje pevcev, pedagoško delo in pisanje člankov, predavanja in organiziranje glasbenih dogodkov, poezija in prevajanje. Za Komisijo Evropske Skupnosti je v osemdesetih letih raziskala in napisala obširno poročilo o situaciji mladih glasbenikov v Evropi, sprejela pa je celo izziv in na odru celjskega mestnega gledališča igrala "keyboard one" v mjuziklu Chicago. Novembra 2000 ji je revija Naša žena v akciji Ljudje odprtih rok za njeno dobrodelnost v korist beguncev podelila naslov "darovalka leta".

Decembra 2008 ji je Društvo glasbenih umetnikov Slovenije podelilo Betettovo nagrado za izjemne umetniške dosežke. Svetovno znani mentor Peter Feuchtwanger je po koncertu v Londonu leta 2000 zapisal: "Slovenija je lahko ponosna na tako plemenito umetnico", skladatelj Pavle Merku pa je maja 2005 njen nastop v Trstu doživel takole: "Emocija, ki jo Marina izraža s svojimi interpretacijami, je dejavna moč, ki nima nič skupnega s pasivno močjo lirične čustvenosti. Zato jo imam za veliko umetnico."

Na Akademiji za glasbo v Ljubljani so dozorele Marinine pedagoške sanje: ustvarila je izbirni predmet Dimenzije izvajanja, v katerem po svoji posebni metodi mlade ljudi vodi k boljšemu poznavanju samih sebe in h globlje doživetemu pristnemu muziciranju."

Gostovala bo s peštrim in nabitim programom koncertov in t.z. master classes; sle-dijo termini:

9.9 San Telmo, joint recital z Monico Zubczuk, Schumanov večer (Carnaval op. 9 in Kreisleriana op. 16).

12.9 Masterclass Conservatorio Manuel de Falla

13.9 Recital Conservatorio Julian Aguirre

14.9 Masterclass Conservatorio Julian Aguirre

15.9 Recital Conservatorio Manuel de Falla

16.9 bo imela intervju na radijski oddaji Okence v Slovenijo

17.9 Recital (matineja ob 11.30) Usina del Arte

18.9 Recital Conservatorio Juan Pedro Esnaola

19.9 Masterclass Conservatorio Juan Pedro Esnaola

21.9 Septiembre Musical Tucumán

23.9 »Un día con...Marina Horak«, masterclass in kratek koncert na temo Belcanto v klavirski igri, »Fundación El sonido y El tiempo«

EVROPSKIDAN | Spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov

»Izkazujemo čast in žalujemo za vsemi Slovenci, ki so trpeli pod fašizmom in nacizmom; Izkazujemo čast in žalujemo za vsemi Slovenci, ki so trpeli pod komunizmom; Izkazujemo čast vsem Slovincem, ki so iskali mir in se niso mogli izogniti vojni; Izkazujemo čast in slavimo pogum vseh Slovencev, ki se trudijo za narodno spravo; Slavimo vse Slovence, ki se borijo za ohranitev slovenske neodvisnosti in njene identitete; Slavimo pogum, sočutje in dostojanstvo slovenskega naroda.«

(Besedilo na spominski plošči slovenskim žrtvam vseh totalitarnih režimov, Prešernova 31, Ljubljana)

Zgornje besedilo na spominski plošči pred ameriškim veleposlaništvom – ki jo je leta 2014, v čast slovenskim žrtvam vseh treh totalitarnih režimov, odkril takratni ameriški veleposlanik v Republiki Sloveniji gospod Joseph A. Mussomeli – nagovarja številne mimoidoče, ki se slučajno, z radovednostjo ali posebnim namenom ustavijo na Prešernovi cesti 31 v Ljubljani. Govori o preteklosti, ko so trije totalitarizmi teptali dostojanstvo slovenskega človeka, o svetlobi boja njenih osamosvojiteljev in o potrebnem pogumu in sočutju, ki ga potrebujemo za danes in za jutri.

Leta 2009 je Evropski parlament 23. avgust razglasil za evropski dan spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov. Na ta dan je bil leta 1939 podpisan pakt Ribbentrop-Molotov med nacionalsocialistično Hitlerjevo Nemčijo in komunistično Stalino-Sovjetsko zvezo, kar je vodilo in desetletje druge svetovne vojne in desetine milijonov žrtev. Spominski dan je leta 2012 razglasila tudi Vlada Republike Slovenije.

Evropa in Slovenija se morata zavedati svoje poklicanosti k ohranjanju demokracije, ki lahko temelji le na jasno postavljeni meji med zagotovljeno pravico, svobodo, dostojanstvom in varnostjo njenih državljanov na eni strani ter strahom pred izgubo teh vrednot, na drugi strani. Evropski narodi so si za omenjeno raven spoštovanja in dialoga med njenimi prebivalci prizadevali dolga stoletja. Kaj pomeni prestopiti mejo, so pokazali totalitarizmi prejšnjega stoletja in kažejo teroristična dejanja danes. Zato se je potrebno iz zgodovine učiti in naučiti, da ne bomo obstali na mestu, ali šli celo korak na-

zaj. Vsem, ki so kadarkoli doslej dali življenja za mir in sožitje med človeštvom, ali ki so bili žrtve krutosti človeških zablod, smo dolžni izreči spoštovanje, se jih spominjati in se boriti za ohranitev pridobljenih dobrin. Mladim rodovom pa moramo zagotoviti spodbudno popotnico, s katero se bodo brez strahu podali na pot izzivov, ki so pred njimi.

Študijski center za narodno spravo letošnjo spominsko svečanost organizira že deveto leto zapored in sicer v sredo, 23. avgusta 2017 v Ljubljani, skupaj z Vojaškim vikariatom Slovenske vojske in stolno župnijo sv. Nikolaja.

Ob 17.30 so pred veleposlaništvom Združenih držav Amerike v Ljubljani pri spominski plošči, ki je bila postavljena v čast slovenskim žrtvam vseh treh totalitarnih režimov, položili cvetje in prisluhnili nagovoroma namestnika ameriškega veleposlanika gospoda Gautam Rane in direktorice Študijskega centra za narodno spravo dr. Andreje Valič Zver. Cvetje (venec) je v imenu Britanske slovenskega društva daroval njegov častni predsednik gospod Keith Miles.

Ob 18.30 je sledila sv. maša za žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov v stolnici sv. Nikolaja v Ljubljani, ki jo je daroval ljubljanski pomožni škof msgr. dr. Franc Šuštar.

Po maši sta Vojaški vikariat Slovenske vojske skupaj s študijskim centrom za narodno spravo pripravila kratko akademijo z osrednjim nagovorom pesnika, esejista in prevajalca dr. Braneta Senegačnika, ki ga v celoti posebej objavljamo.

Besedilo in fotografije: Študijski center za narodno spravo

BRANE SENEGAČNIK Tudi to je treba povedati

Govor dr. Braneta Senegačnika v ljubljanski stolnici ob Evropskem dnevu žrtev vseh totalitarizmov.

Ob spominskih slovesnostih se navadno govorijo slovesne besede, lepe, »pozitivne« besede, ki merijo na strinjanje in hočejo pomirjati, ne pa vznemirjati. To je razumljivo, še posebej na prireditvah, ki so namenjene preseganju družbenih razdorov, spravi, sožitju in nenasilni, ustvarjalni integraciji družbe. Vendar takšna pot žal ne vodi vedno na zaželeni cilj. Včasih je preprosto treba povedati tisto, kar mislimo, da je resnično in urgentno, pa ne zato, da bi uveljavljali svoj prav nasproti komurkoli, ampak zato, da bi imela resnica sploh še kakšno težo v družbi; zato, da bi se sploh še lahko pogovarjali in razumeli. Mislim, da je sedaj tak trenutek, zato želim povedati dve stvari: ena zadeva predvsem naše specifične slovenske razmere, druga pa splošno razmerje med totalitarizmom in demokracijo in utemeljenost slednje na človekovih pravicah. Kar imam v mislih, ni nič posebnega, nič novega, nič takega, na kar niste že sami pomislili. A ob tem mi prihajajo v spomin besede nemškega filozofa Josepha Pieperja: »Deklamiranje ob slovesni priložnosti ne pove veliko; a temeljne resnice moramo – da ne izgubimo svoje rodovitnosti – vedno na novo preiščevati. Saj je prav to smisel meditacije in kontemplacije: da resnica postane navzoča sredi človeške družbe in ne neha posegati v dejavno življenje. Nemara se ljudje, če jih posledica kake napačne predpostavke nenadoma neposredno ogrozi, z veliko grozo zavejo, da zato, ker rešujejo le golo življenje, že zdavnaj pozabljene resnice ni več mogoče znova obuditi k pravemu življenju. Navsezadnje si ni povsem nemogoče predstavljati, da si nekega dne ne bodo le rabljali zatiskali oči pred tem, da so stvari, ki človeku neodtujljivo pripadajo, marveč, da niti žrtve ne bodo več znale povedati, v čem se jim dejansko godi krivica.«

23. avgust je evropski dan spomina na žrtve stalinizma in nacizma, spomina na žrtve vseh totalitarnih, avtoritarnih in nedemokratičnih režimov. Slovenija je tako rekoč model države (ali – v zgodovinski retrospektivi – nacionalnokulturne skupnosti), v kateri je tak dan potreben, celo usodno potreben; deklaracija o evropski zavesti in totalitarizmu namreč osvetljuje ključne točke njene sodobne zgodovine: njeno napadenost in trpljenje pod tremi oblikami totalitarizma, v vojnih in mirnodobnih razmerah. Vendar vemo, kakšen je bil politični oziroma oblastni odziv na to deklaracijo. Dan tako temeljnega spomina spremlja tudi danes nekakšno »uradno« nelagodje. Kakor da bi bil nekaj odvečnega, še več: nekaj »nepravlega«, kar ni v skladu z usmeritvijo in razpoloženjem sodobne slovenske družbe. To sicer ni povedano neposredno, v političnem jeziku, pač pa v različnih jezikih kulture, predvsem popularne, in v govorici vsakdanjega življenja. Ti jeziki v svojih najnižjih intelektualnih in moralnih legah začenjajo celo obrekovati današnji memorial, ta razumevajoči spomin na vse človeško trpljenje, češ da je krinka in spodbuda novega ekstremizma. Če k temu prištejemo še vse bolj intenzivno navzočnost komunističnih totalitarnih simbolov, insignij in zgodovinskih osebnosti v vseh mogočih oblikah, postane slika še bolj kalna ali pa jasna, kakor pač pogledamo.

Takšno je dejansko stanje. Neposredno poveličevanje ali prijazna ironija; zastave in herojske komunistične zgodbe ali pa povesti o dobrodušnih, morda le včasih malo robatih

tovariših, ki so znali narediti red, kot je treba; spomeniki samodržcu ali majice in likerske steklenice, s katerih nas gleda njegova podoba – odkod prihaja vse to? Dobro plačana propaganda, zaščita nedemokratičnih privilegijev, sentimentalnost, popolna družbena nekritičnost, morda je v igri vse to, a kaj se s tem izraža? Nič? Ali pa mogoče zvestoba našemu pravemu izročilu in temelju – a kaj je tedaj to izročilo in ta temelj? Seveda ne bo nihče nikoli rekel, da je to totalitarna ideologija (saj si noben totalitarizem nikoli ni nadeval oznak z negativnimi konotacijami). Pač pa smo in bomo vedno večkrat slišali, da se k tem znamenjem spontano zateka ljudska volja do svobode. Takšne izjave so – je to sploh treba izreči? – globoko protislovne, so znamenje skoraj strašljive zmede. Seveda so si (bili) razni totalitarni, avtoritarni in nedemokratični sistemi med seboj različni in prav je, da zgodovinarji, družboslovci in humanistika odkrivajo, opisujejo in razlagajo te razlike. To je tako rekoč trivialno dejstvo. A prav tako trivialno dejstvo je, da so vsi tovrstni režimi (bili) nasprotni veljavnim pravnim normam in vrednotam sodobne evropske demokracije. In to v istih glavnih točkah. Posebej skrb zbujajoče je, če strokovne institucije in drugi instrumenti raziskovanja in racionalnega urejanja družbe s svojo avtoriteti raziskovanja in razumevanja ne spodbujajo, temveč ga celo zaustavljajo; če ustvarjajo prepovedana območja mišljenja, če izbrisujejo realni zgodovinski kontekst in v odebelenih, povečanih črkah ponatiskujejo ideološkega; skratka, če na vse načine zakrivajo očitno totalitarni značaj nekega polpreteklega režima.

Resnično zgodovino je torej treba spoznavati zlasti zato, ker je resničnost vedno zgodovinska – sicer ne bomo mogli zares razumeti tega, kar se nam dogaja tu in zdaj.

Resolucija Evropskega parlamenta o evropski zavesti in totalitarizmu je politično besedilo v čisto formalnem smislu, pa tudi v tistem plemenitem pomenu, ki v današnjem običajnem jeziku iz teh ali onih razlogov skorajda ni več zaznaven. Besedilo je sicer semtertja repetitivno, mestoma nedoločno, morda kdaj tudi ne povsem dosledno – in tudi v tem odseva njegov politični značaj in značaj zapletene evropske politične zgodovine. Kljub temu je po vsebini in politični teži edinstveno: to, o čemer govori, je za evropsko prihodnost ključnega pomena. V 9. točki »poziva države članice, naj si še naprej prizadevajo za krepitev pouka evropske zgodovine, ter poudarijo zgodovinski dosežek evropskega združevanja in ostro nasprotje med tragično preteklostjo ter miroljubnim in demokratičnim družbenim redom današnje Evropske

unije;« v 2. točki pa poudarja, da miroljubna in uspešna Evropa temelji med drugim »na vrednotah človekovega dostojanstva in spoštovanju človekovih pravic«.

Miroljubni, demokratični red in človekove pravice so otipljive in – vsaj načeloma – vsakomur prepoznavne dobrine sodobne evropske politične realnosti. Nedvomno je to oboje nastalo zgodovinsko, vendar ni zgodovina sama tista, kar temu podeljuje posebno vrednost in značaj vrednote. Če namreč vrednote razumemo izključno kot proizvod zgodovinskih procesov, kot golo zgodovinsko dejstvo, lahko v vsakem trenutku ti isti procesi proizvedejo nekaj drugega, kar se bo lahko s takimi ali drugačnimi sredstvi uveljavilo namesto njih. Tudi v tem pogledu je zgodovina sama najbolj poučna. Podobno velja tudi za enega najbolj čudovitih proizvodov Zahoda, za znanost, ki ima v sodobni kulturi še posebej veliko vlogo. Podobno kot zgodovina s svojimi boji in tekmovalnostjo tudi znanost ne ponuja trdne podlage za edinstveno vrednost vsakega individualnega človeka in za univerzalnost njegovega dostojanstva in pravic. Tako nam, denimo, gotovo niso neznane težave, ki jih ima naš čas z določitvijo meja človeškega življenja: kdaj (naj) se to začne in kdaj (naj) se konča. To je veliko širše vprašanje, kot se običajno misli. Namesto dostojanstva se vse bolj uveljavlja pojem kvalitete življenja: zdi se, da je ta postala pomembnejša od njegovega dostojanstva. A kdo sploh odloča o njej? In kakšni podlagi? Zares trdna podlaga človekovih pravic bi lahko bila samo posebna človekova narava, a ne kot (izključno) biološki, naravoslovni pojem. O človekovi naravi pa je v sodobni kulturi še težje govoriti kot o dostojanstvu.

Misel Jeana–Paula Sartra, da »človeške narave ni«, je postala danes tako rekoč samoumevna družboslovna predpostavka. Vendar ne glede na namen avtorja in tistih, ki jo nekritično uporabljajo, lahko rabi tudi za izhodišče »vsakršne totalitarne prakse moči« in tega, da se »s človekom počne, kar se komu zljubi,« če spet navedem Pieperja. Samo univerzalna človeška narava, »katere vrednost presega sleherni človeško razpravljanje«, lahko zagotovi vsakemu človeku neodtujljive pravice (Pieper). Tradicionalna kultura je za takšno človeško naravo priznavala božansko poroštvo – ker je predpostavljala, da je človek ustvarjen po božji podobi. Sodobna kultura pa stoji tu pred veliko, a neodločljivo težavo. Zdi se mi, da je mogoče rešitev iskati le, če zaobrremo pogled: če sveta ne dojemamo več kot prostora, v katerem uresničujemo svojo zgodbo in ki ga lahko zato prilagajamo svojim predstavam in zahtevam, temveč v njem s spoštovanjem zremo veliko resničnost, ki ji pripadamo skupaj z vsemi drugimi ljudmi in v kateri skupaj z njimi odkrivamo drug drugega in sami sebe. Totalitarizem obeta vse, a ne v dobro vseh, temveč zgolj svojih pripadnikov: prisvojiti si hoče svet v celoti in ga zato prikraja svojim meram – od takšnega sploščenega sveta na koncu vedno ostanejo le ruševine, bolečina in nesmisel.

Demokracija ima (ali vsaj naj bi imela) v mislih vse ljudi, ne le »naše« in »moje«; zanima jo resničnost, ki nas vse presega. To, da ne morem imeti vsega, ne sme biti izvor frustracij, kot se pogosto dogaja; to moram preprosto sprejeti kot resničnost in se razumno samoomejevati. S takšno samoomejitvijo v okviru svojih zmognosti pomagam ohranjati svet in – kot zgodovina vedno znova dokazuje – dejansko večati skupno blaginjo. Na takšnem obzorju drugi ljudje niso več »moj pekel«, če še enkrat navedem Sartra, temveč tisti, brez katerih bi ne mogel biti, kar sem: človek, edinstven in neponovljiv.

Besedilo in fotografije: Študijski center za narodno spravo

OB 100. OBLETNICI HUDIH BOJEV ZA ŠKABRIJEL

V letu 2017 se spominjamo stoletnice dveh hudih italijanskih ofenziv ob Soči med prvo svetovno vojno. V maju in avgustu 1917 je italijanska vojska sprožila soški bitki, ki sta močno zamajali avstro-ogrsko obrambo. Ko je že kazalo, da branilcem pojemajo človeški in materialni viri, so 24. oktobra 1917 v novo 14. armado združene avstro-ogrske in nemške čete izvedle prodor. Ta se je v zgodovino zapisal kot »čudež pri Kobaridu« ali dvanajsta soška ofenziva. Italijane jim je do začetka novembra 1917 uspelo potisniti do reke Piave, kjer se je frontna črta ustalila praktično do konca prve svetovne vojne jeseni 1918.

V času vojskovanja na soški fronti (maj 1915– oktober 1917) so Italijani sprožili enajst ofenziv, katerih cilj je bil prodor preko Vipavske doline proti središču monarhije in preko Krasa proti Trstu. Kljub strahotnim žrtvam Italijanom ni uspelo prodreti globlje na avstro-ogrsko ozemlje. Ocene o žrtvah v dolgih mesecih vojskovanja se gibljejo od milijon mož, izločenih iz boja do 350.000 mrtvih vojakov na obeh vojskujočih straneh. Edini večji italijanski uspeh je pomenila zasedba Gorice v šesti soški ofenzivi 9. avgusta 1916, branilci pa so se umaknili na rezervne obrambne položaje.

Napadalcem je poveljeval načelnik generalštaba italijanske vojske general grof Luigi Cadorna, ki je napade na soški fronti naložil 2. in 3. italijanski armadi. Prva je napadala od Rombona do reke Vipave, druga od Vipave do morja. Na strani branilcev je stala 5. avstro-ogrska armada, na čelu z generalom Svetozarjem Borojevičem. Ta je bil najzaslužnejši, da je avstro-ogrski generalštab sprejel njegovo zamisel o obrambi proti Italijanom na Soči. Italijanske enote so bile preveč previdne, da bi si pridobile strateško prednost že v začetku spopadov. Vojna se je spremenila v pozicijsko, s strelnimi jarki, kavernami in krvavimi juriši. Zelo je trpelo civilno prebivalstvo, ki je moralo zapustiti domove in oditi v begunstvo.

V teh dneh pred stoletjem so divjali strašni boji za hrib Škabrijel (646 m) nad Solkanom pri Gorici. Italijani so sprožili 11. soško ofenzivo (17. avgust–12. september 1917) in pritisnili na avstro-ogrske obrambne položaje. Hoteli so zasesti vrhove Sv. Gore (682 m) in Škabrijela, ki so predstavljali jedro obrambe. Poleti 1917 jim je uspel prodor na Banjško planoto in ob koncu avgusta tudi zasedba strateške Sv. Gore z znamenito romarsko baziliko. Zatem so se osredotočili v napad na Škabrijel nad. V 11. soški bitki so ga Italijani poskušali na vsak način zavzeti, saj so branilci vztrajali samo še na tem hribu izmed velikih treh, potem ko sta padla Sv. Gora in Sabotin.

Škabrijel je predstavljal zadnji oporni steber avstro-ogrske obrambe, njegova izguba bi pomenila odprto pot za napadalce proti notranjosti monarhije. Velik del slovenskih dežel bi se tako znašel na bojnem polju. Tega sta se dobro zavedali obe strani in prav zato je Škabrijel postal osrednje bojišče v 11. soški bitki. Ni naključje, da so ga vojaki različnih narodnosti poimenovali: Hrib smrti oziroma Hrib junaštva.

Italijanska armada je začela 24. avgusta 1917 z odločilnim bojem za Škabrijel. Dva polka italijanske brigade Palermo sta brez uspeha večkrat poskušala v dvanajstih urah zasesti obrambne položaje na Kramarci in Sv. Katarini na pobočju hriba.

Naslednjega dne je italijansko topništvo obstreljevalo položaje branilcev od jutra do druge ure popoldan, sledil je napad pehote proti severozahodnemu delu Škabrijela. Vojaki so se srdito bojevali z vsem, kar so

lahko vzeli v roke. Pomembna je bila vsaka skala, vsak kvadratni meter, čez koto 526 m in naprej po grebenu proti vrhu Škabrijela. Kazalo je, da bodo Italijani vendarle zavzeli vrh hriba. Tedaj pa so se v štirih silovitih protinapadih proti njim pognali Štajerci iz 87. celjskega pehotnega polka in Italijane pregnali z vrha. Naborno območje tega polka je obsegalo celjski okraj, od Pohorja do Ptuja, več kot 80 odstotkov njegovega moštva so sestavljali Slovenci. Celjski 87. pehotni polk je veljal za eno najboljših enot avstro-ogrske armade. Na Škabrijelu so se bojevali trije bataljoni tega polka in vsak je štel okrog 800 mož. Po teh bojih je stalo v I. bataljonu živih le še 185 mož, tudi v drugih bataljoni ni bilo nič bolje. Prav njihovemu junaštvu pri uspešni obrambi položajev na Škabrijelu gre pripisati dejstvo, da je poveljnik njihove 18. brigade, polkovnik Vladimir Laxa, prejel visoko avstrijsko odlikovanje – red Marije Terezije.

V naslednjih dneh je boj za Škabrijel postajal vse srditejši, napadalci niso poznali premora, vmes pa je neprestano bobnel topniški ogenj. Brigadi Palermo sta sledili še dve brigadi, Messina in Avellino. Položaje hrabrih Celjanov so Italijani napadli kar v sedmih zaporednih valovih, vendar so bili vselej odločno odbiti. Pobočja hriba so bila podnevi na gosto posuta z mrtvimi in ranjenimi, šele v zavetju noči so jih lahko soborci zvelikli v zaledje.

Dopoldan, 28. avgusta, je italijansko topništvo ponovno neprestano obstreljevalo položaje branilcev. Pobočja so obstreljevali tudi z minometi kalibra 400 mm. Na skalnatem kraškem terenu je bilo to orožje še posebej uničujoče, saj je poleg drobcev mine ob eksploziji letelo okrog še ogromno zelo nevarnega drobnega kamenja. Dne 29. avgusta zvečer so Italijani po štirih dneh neprestanih napadov vendarle uspeli zasesti del avstro-ogrskih položajev na koti 526 m na zahodnem pobočju Škabrijela. Toda že naslednjo noč so jih hrabri Celjani pregnali iz osvojenih položajev in ob tem zajeli več kot sto Italijanov. Dne 30. avgusta so premočni italijanski napadalci ponovno zavzeli okrog dves-

to metrski odsek avstro-ogrskih položajev.

Dne 2. septembra 1917 je topniški ogenj vendarle nekoliko ponehal. Na obrambnih položajih so še vedno vztrajali branilci iz 87. celjskega pehotnega polka, ki jim je ponovno uspelo zožiti zavzeto italijansko ozemlje. Tudi ta večer so uspešno odbili Italijane. Položaj se je vendarle nekoliko umiril in končno so zdesetkane enote legendarnega celjskega polka lahko zamenjali s svežimi vojaki. Tako so Celjane zamenjali slovenski možje in fantje iz 2. gorskega strelskega polka, najbolj slovenske enote avstro-ogrske vojske. Dne 4. septembra 1917 so italijanske enote ponovno napadle Škabrijel. Tokrat so pri napadu sodelovale tudi posebej izurjene enote prostovoljcev – arditi. Njihov namen je bil naskok na sovražnikove položaje, prebitje obrambne črte in prodor v frontno zaledje. Za njimi naj bi napredovala pehota, ki bi dokončno premagala nasprotnika in zavzela Škabrijel. Kazalo je že, da bodo Italijani končno zasedli vrh hriba. Toda prišlo je do nenavadnega preobrata. Del avstro-ogrskih branilcev se je uspešno prikriil v topniški kaverni, ki je arditi niso opazili. Nenadoma so topničarji pričeli obstreljevati napadalce v hrbet. Takrat je tudi preostalo avstrijsko topništvo sprožilo zaporni ogenj nekje v sredo hriba. Italijanska pehota, ki je prodirala za arditi, je bila s tem odrezana od napadalnega klina. Arditi pa so se znašli v strahotnem peklu topniškega obstreljevanja. Začel se je tudi silovit protinapad branilcev, ki se je končal okrog četrte ure popoldan. Zdesetkane enote arditov so se morale umakniti na greben hriba.

Sredina septembra 1917 je prinesla konec 11. soške bitke in s tem tudi konec bojev za Škabrijel. Na tem hribu je bilo iz bojev izločenih skoraj 40.000 vojakov, od tega okrog 25.000 Italijanov ter 15.000 avstro-ogrskih branilcev. General Cadorna je po končanih bojih priznal, da je bila v bitki za Škabrijel, glede na ciljni prostor, največja koncentracija italijanskih topovskih cevi v vsej vojni.

Renato Podbersič ml.

Fotografije: Društvo soška fronta 1915-1917

NAŠI ZAČETKI V ARGENTINI

02

Jože Košiček

Koledar Svobodne Slovenije
1949

Kako smo prišli v Argentino?

Uredništvo Koledarja me je naprosilo, naj napišem kratek pregled dogodkov, ki so povzročili in omogočili slovenski emigraciji naselitev v Argentini. Ker sem za časa mojega bivanja v Rimu in v prvih mesecih po prihodu v Argentino skromno sodeloval pri tem ogromnem delu hočem na podlagi zapiskov, ki sem jih delal, podati glavne zanimivosti o tem, kako da smo si izbrali Argentino za kraj naselitve in kaj je bilo treba ukreniti, da se je pričel dotok slovenskih protikomunističnih emigrantov v Argentino.

Po svetu bo treba!

V maju l. 1946 je postalo popolnoma jasno, da je misel na časten povratek v domovino za daljšo dobo let nemogoča. Nad 10.000 Slovencev je živelo po Italiji, Avstriji, Nemčiji, Franciji, kot brezdomci, brez sredstev in brez možnosti zaslužka: nekateri v zvezniških taboriščih, nekateri pri dobrih ljudeh, nekateri začasno zaposleni v delavnicah in uradih. Kartoteka, ki jo je začel sestavljati centralni begunski odbor v Rimu, je pokazala nekatere zelo pereče probleme med slovenskimi emigranti: družine s številnimi nedoraslimi otroki, velik odstotek inteligenčnih poklicev, veliko nad tisoč učencev ljudskih in srednjih šol, stotine akademikov, veliko deklet brez staršev in razmeroma malo pravih kmetov, delavcev in obrtnikov, ki prav za prav predstavljajo edini zaščiteni element za imigracijo. Težko se je bilo odločiti za to, da je treba begunce obvestiti naj se pripravijo na neizogibno nujno izselitev. Osrednji odbor je razposlal vsem beguncem posebne priglasne listine, kamor je vsakdo lahko napisal svoje želje glede naselitve in kako se misli preživljati v tujem svetu. Zanimivo je, da znaten del beguncev teh priglasov ni vzel resno: posledica podtalne komunistične propagande med begunci in pa nezaupanje v akcijo, ki so ga načrtno širili po taboriščih nekateri razdiralci elementi-nekomunisti.

Istočasno je glavni odbor opozoril begunce, da je treba računati s tem, da bodo v doglednem času morali zapustiti zlasti Italijo vsi tujci in da za one, ki bodo hoteli hoditi po svojih potih, odbor ne prevzame nikakega jamstva.

Odgovori na vprašalne pole so pokazali, da želi 78 odst. beguncev emigrirati v razne prekomorske dežele. Kam? Seveda je bila največja želja večine, da bi šli v ameriške Združene države, vendar je skoraj sleherni pristavil, da hoče tja, kamor bo šla večina.

Kam?

Odgovori beguncev so naložili odboru, da išče najprimernejši kraj za naselitev Slovencev. G. minister dr. Krek in deloma moja malenkost sva začela obiskovati kar po vrsti diplomatska zastopstva in vidnejše osebnosti vse onih držav, ki so vselitve tujcev sploh dopuščale.

Stopili smo v stik z zastopniki angleških dominionov, zlasti Kanade, Južne Afrike in Nove

Zelandije. Novozelandski primas-nadškof je osebno posredoval v naš prid v Londonu, vendar brez uspeha, zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev. Južna Afrika in Kanada sta se zanimali le za zdrave mlade delavne moči, zlasti strokovnjake.

Stroga vselitvena zakonodaja Združenih držav ni dajala nikakega upanja, da bi se tja mogla preseliti vsa slovenska begunska družina.

Dr. Krek je vodil pogajanja z zastopniki vseh v poštevev prihajajočih latinsko-ameriških držav, kajti vedno bolj je bilo jasno, da je le na tem delu sveta prostor za nas in da bomo dobrodošli. Pozitivne odgovore smo dobili od republike Santo Domingo, Venezuela, Columbia, Ecuador, Brazilija, Argentina in Paragvay. Te države so nam odprle svoja vrata, niso pa mogle obljubiti nobene pomoči glede našega prihoda v deželo.

Veliko delo je bilo nato študiranje razmer v raznih južnoameriških državah: klimatičnih, higijenskih, gospodarskih, socialnih, verskih itd. Teoretični material so nam nudile razne rimske knjižnice, praktičnih navodil pa smo dobili obilo deloma pri diplomatskih in trgovskih zastopnikih teh držav in osebah, ki so daljšo dobo živeli v latinski Ameriki. Posebno dragocene informacije je podpisani dobil pri sedaj že umrlem nadškofu msgr. Corteseju, ki je bil nad 20 let nuncij v raznih južnoameriških državah in je cel kontinent dobro poznal. Zadnjič je rajni monsignor sprejel podpisane ga, ko je ležal že težko bolan in mu priporočil vselitev v Argentino. Seveda smo bili v stiku tudi s svojimi prijatelji, ki so živeli že v teh deželah. Zlasti bogate so bile informacije iz Chileja, Ecuadorja, Paragvaya, Brazilije in Uruguaya.

V tem pride sporočilo č. g. Janeza Hladnika, da je predsednik gen. Peron v avdijenci, ki jo je dobil g. Hladnik, dal besedo, da sprejme v deželo 10.000 slovenskih protikomunističnih beguncev in dal navodila, naj se prihod teh beguncev čim bolj olajša.

Produkt naših poizvedovanj in vesele vesti č. g. Hladnika je bil poziv, ki ga je dal osrednji odbor, naj se takoj definitivno prijavijo vsi oni, ki hočejo v Argentino. Sredi novembra

1946 je bil dan ta poziv in v dobrem mesecu se je kljub nasprotovanju nekaterih angleških taboriščnih uslužbencev in domačih nezadovoljnejev velikanska večina beguncev odločila za pot v Argentino.

Kako?

Argentina nam je bila odprta, toda kako naj pride 10.000 nemaničev preko morja. Angleži so stali mrzlo ob strani. Posledica pogajanj med Angleži in Titovci so bile vedno večje šikane po taboriščih. Angleški komandanti so proglašali celo selitveno akcijo za humbug. Hrana je bila dan za dnem slabša. Hoteli so na ta način prisiliti begunce, da se vrnejo v komunistični pekel. Brez uspeha! Vselitvena zakonodaja Argentine seveda ni predvidevala masovnih vselitev in tako je bilo treba prve mesece napraviti vsakomur nešteto potov po italijanskih uradih, da je dobil potni list in nato cel kup novih listin in tedne čakanja, predno je dobil vizum na argentinskem konzulatu.

V tem času pričela delovati IRO, ki je razpolagala z zadostnimi krediti za prevoz beguncev preko morja.

Podpisanemu se je v šestih mesecih posrečilo, da je uredil vse formalnosti glede potnega lista, vizuma in brezplačnega prevoza potom IRO in je lahko koncem leta 1946 odpotoval v svojo novo domovino z nalogo, da pomaga pri poenostavljenju potnih formalnosti in da pregleda položaj in pošlje zaželeno informacije.

Priprave v Argentini

Prva stvar, ki jo moram tu ugotoviti, je dejstvo, da je bil č. g. Hladnik edini med 25.000 tu bivajočih Slovencev, ki se je z njemu lastno vnmemo zavzel za begunce in jim olajšal dohod v deželo.

Glavno delo smo osredotočili v to, da nam argentinski vselitveni urad da skupno vselitveno dovoljenje. Po daljših pogajanjih smo dosegli, da je bil naš odbor v Rimu pooblaščen, da pod svojo odgovornostjo predlaga tukajšnji Direkciji za imigracijo liste po 500 oseb, ki so bile nato brez nadaljnega potrjevanja. Konzulat v Rimu je bil o danem dovoljenju obveščen. Toda kako priti v Italijo do tkzv. apolidskega potnega lista? Kje naj dobe begunci denar za takse in neizogibno potovanje? Zato smo tu začeli akcijo, da bi Argentina priznala potne liste Rdečega križa. Tudi to nam je uspelo. Rdeči križ v Italiji je napravil nato še novo uslugo, da je zelo olajšal dodeljevanje teh potnih listov, ker je posloval kar po taboriščih. Tretja težava je bila, kako naj zmore rimski konzulat vse ogromno delo z vidiranjem potnih listov. Uspelo je dobiti izredni privilegij, da je slovenska begunska pisarna praktično vodila vse konzularne posle in je konzul dal le končni podpis. Uspelo nam je zelo omiliti strogi postopek glede slabotnih, mladoletnih in delno pohabljenih za prihod v deželo. Velikanske vrednosti je emigrantski hotel, ki prvim slovenskim beguncem še ni bil odprt. Mnogo so nam pomagale tudi nekatere osebe v direkciji za imigracijo.

Vse delo v Argentini je vodila neznatna skupinica prvih imigrantov pod vodstvom g. Janeza Hladnika skoro eno leto, brez pisarne in brez vsakršnih gmotnih sredstev. Naravno je, da v takih razmerah ni bilo mogoče vsega pripraviti tako, kakor bi bilo želeli.

Vsako človeško delo je polno napak, tako tudi to. Eno pa je gotovo: vsi, ki so se trudili za slovensko begunsko priselitev, so delali iz ljubezni do trpečih, ne pričakujoč hvale ali plačila. V plačilo jim je zavest, da so po svojih skromnih močeh storili drobec dobrega za trpečega brata.

Tisoči slovenskih beguncev, ki so sedaj že prišli v deželo, pa imajo sedaj narodno in socialno dolžnost, da vsak po svojih močeh pomaga, da bodo še ostali tisoči, ki hočejo semkaj, takoj pri vstopu v deželo začutili, da so prišli med brate.

¿Cómo llegamos a la Argentina?

La redacción del Anuario me pidió que escribiera un pequeño resumen de los hechos que precedieron y permitieron la llegada de los inmigrantes eslovenos a la Argentina. Durante mi estadía en Roma y en los primeros meses en Argentina colaboré en esta enorme tarea y quiero entonces transmitir los hechos más interesantes acerca de cómo fue que elegimos a la Argentina como lugar de radicación y qué fue necesario hacer para que se iniciara la afluencia de los inmigrantes anticomunistas eslovenos a la Argentina.

Hay que partir!

En mayo de 1946 quedé completamente claro que la idea de un regreso honoroso a Eslovenia resultaría imposible por muchos años. Más de 10.000 eslovenos vivían en Italia, Austria, Alemania, Francia, sin hogar, sin medios y sin posibilidades de ingresos: algunos en campos de refugiados, algunos alojados por gente buena, otros con trabajos temporarios en talleres y oficinas. El registro que el comité central de refugiados había comenzado a formar mostraba algunos problemas candentes entre los emigrantes eslovenos: familias numerosas con niños pequeños, un gran porcentaje de intelectuales, más de mil escolares primarios y secundarios, cientos de académicos, muchas jóvenes sin padres y relativamente pocos campesinos, obreros y artesanos, que representan en realidad el único elemento deseado para la inmigración. La decisión de informar a los refugiados que era necesario prepararse para una partida urgente e inevitable resultaba difícil. El comité central envió a todos los refugiados unas planillas de inscripción, donde cada uno podía anotar sus deseos acerca del lugar de radicación y cómo planeaba mantenerse en el nuevo mundo. Es interesante destacar que una buena parte de los refugiados no tomó seriamente estas planillas: esto era resultado de la propaganda comunista subterránea entre los refugiados y de la desconfianza en el proyecto, que era difundida organizadamente en los campos de refugiados por algunos elementos destructivos no comunistas. Simultáneamente el comité advirtió a los refugiados que debían prever que en un tiempo breve todos los extranjeros deberían dejar principalmente Italia, y que el comité no asumiría ninguna responsabilidad por aquellos que optaran por caminos propios.

Las respuestas a las planillas mostraron que el 78% de los refugiados deseaba emigrar a otros continentes. ¿A dónde? El deseo de la mayoría era, por supuesto, ir a los Estados Unidos de América, aunque casi todos aclaraban que preferían el lugar donde se dirigiera la mayoría.

¿A dónde ir?

Las respuestas de los refugiados otorgaron al comité la responsabilidad de buscar el lugar más apropiado para los eslovenos. El ministro Krek y en parte también quien escribe, comenzamos a visitar las representaciones diplomáticas y a las personalidades más visibles de aquellos países que permitían la radicación de extranjeros.

Establecimos contacto con los representantes de los dominios británicos, en especial Canadá, Sudáfrica y Nueva Zelandia. El primado neozelandés intercedió personalmente a nuestro favor en Londres, aunque sin éxito por la falta de medios de transporte. Sudáfrica y Canadá únicamente se interesaron en la fuerza de trabajo joven y sana, particularmente en especialistas.

La rígida legislación inmigratoria de los Estados Unidos no permitía ninguna esperanza de ingreso para la comunidad de refugiados eslovenos.

El Dr. Krek mantuvo conversaciones con representantes de todos los países latinoamericanos elegibles, ya que con el paso del tiempo cada vez resultaba más claro que únicamente en esa región habría lugar para todos nosotros y que allí seríamos bienvenidos. Recibimos respuestas positivas de la República de Santo Domingo, Venezuela, Colombia, Ecuador, Brasil, Argentina y Paraguay. Estos países nos abrieron sus puertas, aunque no podían prometernos ninguna ayuda respecto al traslado.

El estudio de la situación en los distintos países sudamericanos representó un gran trabajo: la situación climática, higiénica, económica, social, religiosa, etc. Las distintas bibliotecas romanas nos ofrecían el material teórico, en tanto recibimos las instrucciones prácticas en parte de las presentaciones diplomáticas y comerciales de estos países como también de gente que vivió en América Latina por períodos prolongados.

Particularmente valiosa fue la información que recibí del ya fallecido arzobispo Monseñor Corés, quien actuara como nuncio en varios países sudamericanos por más de 20 años y conocía muy bien todo el continente. La última vez que me recibió, ya postrado y muy enfermo, me recomendó la radicación en Argentina. Por supuesto también estábamos en contacto con nuestros amigos que ya vivían en estos países. La información de Chile, Ecuador, Paraguay, Brasil y Uruguay era especialmente completa.

En ese momento llegó un mensaje del Padre Janez Hladnik, informando que en una audiencia el Presidente General Perón prometió recibir en el país a 10.000 refugiados anticomunistas eslovenos y dio instrucciones para que la llegada de estos refugiados fuera facilitada por todos los medios posibles.

El producto de nuestras investigaciones y de la buena noticia del Padre Hladnik fue la citación del comité central para que en forma inmediata y definitiva se inscribieran todos aquellos que deseaban ir a Argentina. La citación se emitió a mediados de noviembre de 1946 y a pesar de la oposición de algunos empleados ingleses del campo y de algunos inconformistas propios, en apenas un mes la gran mayoría de los refugiados se decidió por el viaje a la Argentina.

¿Cómo?

Argentina estaba abierta para nosotros pero, cómo hacer para que 10.000 desposeídos cruzaran el mar. Los ingleses permanecían fríos a un costado. La consecuencia de las negociaciones entre los ingleses y Tito eran las chicanas cada vez mayores en los campos de refugiados. Los comandantes ingleses tildaron de engaño a toda la tarea por el traslado. La comida empeoraba día tras día. De esta manera pretendían obligar a los refugiados a volver al infierno comunista. ¡Sin éxito! La legislación inmigratoria argentina no prevenía traslados masivos y por ello resultó necesario que cada uno realizara innumerables visitas a oficinas italianas para obtener un pasaporte y otro montón de nuevos documentos, esperando semanas enteras antes de

obtener la visa en el consulado argentino.

En esta época comenzó a trabajar la IRO (Organización Internacional para los Refugiados), que contaba con suficientes créditos para el traslado de los refugiados al otro lado del océano.

Personalmente en unos seis meses pude organizar todas las formalidades referidas al pasaporte, la visa y el traslado gratuito a través de la IRO y así viajar a fines del año 1946 a mi nueva patria, con la tarea de colaborar en la simplificación de las formalidades de viaje, conocer la situación y enviar las informaciones necesarias.

Los preparativos en Argentina

Debo reconocer, en primer lugar, que Padre Hladnik fue el único entre los 25.000 eslovenos en Argentina que se ocupó de los refugiados con la energía que le conocemos y le facilitó la llegada al país.

La tarea principal se concentró en obtener el permiso conjunto de radicación por parte de la oficina argentina de inmigraciones. Después de largas negociaciones logramos que se autorizara a nuestro comité en Roma para que bajo su propia responsabilidad propusiera a la Dirección de Migraciones local listas de 500 personas, que luego eran confirmadas sin cuestionamientos. El Consulado en Roma fue informado de esta autorización. Pero ¿cómo obtener el pasaporte para apátridas en Italia? ¿Dónde podrían conseguir los refugiados el dinero necesario para los distintos gastos y el viaje? Entonces iniciamos aquí la acción para que la Argentina reconociera los pasaportes de la Cruz Roja. Y lo conseguimos. La Cruz Roja en Italia nos hizo otro favor para facilitar la entrega de estos pasaportes al poder realizar todos los trámites directamente en los campos de refugiados. Una tercera dificultad era el hecho de que el Consulado en Roma no podría cubrir la enorme tarea de aprobar todos los pasaportes. Conseguimos entonces el privilegio extraordinario de que nuestra oficina de refugiados eslovenos realizara prácticamente todos los trámites consulares, a los que luego el cónsul únicamente les estampaba la firma final. Logramos también suavizar el duro trámite para el ingreso al país de los débiles, menores de edad e inválidos. El Hotel de los Inmigrantes resultó de un enorme valor, aunque no estuvo aún abierto a los primeros inmigrantes eslovenos. Tuviémos también ayuda por parte de algunas personas en la Dirección de Migraciones.

Todo el trabajo en la Argentina era realizado por un pequeño grupo de los primeros inmigrantes, bajo la guía del Padre Janez Hladnik, durante un año, sin oficinas y sin ninguna clase de medios económicos. Es natural que en estas condiciones la tarea no siempre pudo ser llevada a cabo con los resultados deseados.

Todo trabajo humano tiene defectos, también éste. Pero algo es seguro: todos los que se esforzaron por la llegada de los refugiados trabajaron movidos por el amor a los que sufren, sin esperar honores ni pagas. Su paga es saber que según sus posibilidades hicieron un pequeño bien para el hermano que sufre.

Miles de refugiados eslovenos que ya llegaron al país tienen ahora el deber nacional y social de ayudar, cada uno según sus posibilidades, para que los restantes miles que desean venir, puedan sentir en el momento de su llegada, que se encuentran entre hermanos.

Jože Košiček

Anuario de "Svobodna Slovenija"
1949
(traducción: Mariana Poznič)

03

Janez Hladnik

Zbornik Svobodne Slovenije
1949

Brezdomci so našli nov dom v Argentini

Dolgo se ni mogel razkaditi dim, ki je zavil vso Evropo v črno sovraštvo zadnje vojne. Časopisna poročila so nam pač povedala, da je Hitler zginil, da je Trst osvobojen, da partizanske čete preganjajo še zadnje ostanke nemške vojske - da se zadnji ostanki "domobrancev" še bore v dravski dolini proti osvobodilni vojski...

Med vrsticami je bilo brati, da se nekaj hudega godi na slovenski zemlji in s slovenski mi begunci. Povod tej misli je dala novica o "škofu-beguncu" in o protestni spomenici slovenskega Narodnega odbora na Korškem glede nasilnega vračanja beguncev.

Kdo so begunci, kdo so vrnjeni, kdo je bil poklan, to vse je ostalo zavito v skrivnostno temo.

Iz domovine so prihajala redka pisma, ki pa niso povedala drugega kot to, da mnogo ljudi pogrešajo. Jaz nisem dobil do oktobra 1945 nobenega glasa. Šele tedaj, po čudnih ovinkih mi pride slednjič po Rdečem Križu glas od moje sestre v begunstvu, toda brez naslova, na katerega bi mogel odgovoriti.

Mesece je še trajala ta nejasnost. Ravno na Novo leto 1946 pa mi je poslal č. g. Franc Gabrovšek iz Severne Amerike kopico pisem, namenjenih rojakom v Argentini, večinoma brez naslovov. Tudi sem dobil pismo, ki mi je prineslo dovolj pojasnil. Izvedel sem slednjič, kaj se je doma zgodilo in kaj se še godi, s toliko gotovostjo, da sem mogel z vso resnico na dan.

Tedaj je postala ogabna psovka o "izdajalcih s krvavimi rokami" in "nekaj so že zagrešili" tista atomska bomba, s katero so rdeči agenti skušali ubiti vsako možnost strezneja med ljudmi.

Čeprav je večina še vedno prav mislila, je ostalo le malo tistih, ki so si pravo upali povedati. Proti plohi pisem, ki so tedaj deževala iz domovine, kjer so navdušeni ofarji vse naprej povdarjali, da je "izdajalce treba pobiti", "da je vsak sam tudi izdajalec, če jim kaj pomaga", je bilo težavno delo za pomoč beguncem.

Med tem so pisemske zveze postale redne. Kmalu so začele deževati prošnje znancev in neznancev, da bi radi prišli v Argentino.

Že l. 1944 mi je pisal č. g. Gabrovšek, da moramo misliti na nekaj tisočev Slovencev, ki bodo v slučaju Titove zmage begunci, če se modo mogli rešiti. Nisem si upal misliti na to, da bi jim iskal mesta v Argentini. Gospodarski pogoji niso bili ugodni. Pač pa sem po predvarjanju in posvetu s č. g. Mirkom Rijavcem, salezijancem v Ecuatorju iskal način, kako preskrbeti morebitnim beguncem dom v Ecuatorju.

Iz tiste bežne misli je nastala bridka resnica. G. Gabrovšek mi je sporočil, da je za vsako ceno treba iskati beguncem novo domovino. Toda kje?

Iskal sem stikov v Peruju, bil sem v Chile, poizvedoval v Paragvaju. Povsod je izzvenelo, da ta imigracija ni zaželena. Edino Bolivija je kazala voljo, in pozneje tudi Ecuador, toda ko smo prišli na konkretne probleme, se je vse razblinilo v nič.

Pomagajte nam v Argentino!

Tako se je glasila formalna prošnja dr. Kre-

ka v marcu l. 1946. Tedaj so se začela moja pota na Dirección de Migraciones in Ministerio de Agricultura. Ljubeznivo me je sprejel generalni ravnatelj in prav po otroško smo snovali načrte za ustanavljanje kolonij z begunci. Toda vse je ostalo pri načrtih. Pač pa sem dobil nekaterim posameznikom pravico prihoda v Argentino, toda treba je bilo najti način, kako prepeljati vso begunsko družino v Argentino.

Tako so minevali meseci. Naročili so mi, naj sestavim odbor, naj naredimo to, naj storimo ono... Našel sem šest zaupnih mož, ki so dali svoja imena in tako smo postavili nekaj formalne podlage za vse delo, toda bil je že zopet mesec oktober, ne da bi v resnici prišel en sam naš begunec in ne da bi bil načelno rešen en sam problem.

Tedaj sem se zatekel do ministra de Salud Pública dr. Ramona Carrillo-a, ki me je že ob drugi priliki prijazno sprejel. Tudi to pot je prisluhnil moji prošnji.

Avdijenca pri predsedniku republike

Gospod minister mi je obljubil, da mi bo preskrbel avdijenco pri predsedniku republike gen. Peronu. In res! 20. novembra 1946 me je sprejel predsednik republike gen. Juan D. Perón.

Ni bil najin razgovor dolg. Saj je bil o vsem že obveščen. V kratkih besedah sem mu povedal še sam, za kaj gre, mu izročil pripravljeno spomenico, nato pa je on spregovoril: "Jaz hočem, da ti ljudje pridejo v Argentino. Povejte jim pa, naj svoje stare prepire puste v Evropi."

Nato me je predstavil edekanu in mi naročil, naj nadaljne stvari uredim kar z njim.

Slovenski Socialni Odbor

Kmalu nato me je minister dr. Carrillo spremlil v Dirección de Migraciones, kjer smo formalno uveljavili predloženi "Socialni Odbor" in sem dobil naročilo, naj predložim prvo listo. Enak odbor pa mora biti ustanovljen tudi v Rimu, ki pa ga mora odobriti tukajšnja Direkcija za imigracijo. Ta odbor bo nosil odgovornost za slehernega prijavitelca. Dal mi je tudi navodila, kako naj se liste prijavitelcev sestavljajo.

Toda vedno so se pojavljale zapreke. Izgubila se je pošta, oglašali so se pomisleki, tako da je prišlo do končnega rezultata šele tedaj, ko sta prišla prva slovenska begunca čč. gg. Košiček in Grčman v Argentino.

Tedaj je prišla tudi prva lista s 500 imeni, katere sem po danih navodilih vložil in v treh dneh dobil že tudi rešitev.

Upanje je začelo postajati resničnost. Toda kako dolga pot je še bila! Z velikim zadoščanjem sem prejemal iz Rima vesti, da Slovenci dobivajo vizume, toda kaj jim je to hasnilo, ko pa nihče ni imel plačane vožnje.

A v isti meri, kot je beguncem rastlo upanje, je nama s Košičkom, ki sva odtlej skupno nosila skrb zanje, rastla zadrega.

Začeli so po malem prihajati, toda kam z njimi. Prišel je g. Tone Skubic. Kam naj ga dene. Poiskali smo mu mesto v nekem zavodu. Spet je prišlo nekaj novih. Spet so morali po enakem delu.

Kaj bo, kadar pridejo, stotine? Če bi od vsega začetka ne čutil, da Bog naše delo blagoslavlja, bi bilo res brezupno. Tako polni nade so prihajali naši odlični fantje, pa smo jih morali poriniti na neprimerna mesta, čeprav so bili profesorji, glavarji, advokati, inženirji ali kar koli že. Kar bal sem se ladij "Philipa" in "Argentina", ki sta nam nosili prve begunce.

Tukaj je ključ od hiše!

Tedaj dobim glas: jutri pride inženir Brodnik z družino. Kam boš z njim? Zares! Kam? Pok-

NADALJEVANJE STRANI 7

lical sem zvečer prijatelja in mu potožil svojo skrb. Pa mi je ljubeznivo omenil: "Morda Vam morem biti v pomoč! Slučajno imam prazno hišo, ki jo prodajam. Če se obvežete, da mi jo izročite prazno tisti dan, ko jo prodam, Vam dam ključke od nje." Arhitekt Aurelio Vargas je bil ta dobri mož, ki mi je nato poslal ključ in naslednje dopoldne, ko sem šel sprejet novodošle, sem kar inženirju Brodniku izročil ključ, vzeli smo taksi in zapeljali smo se kar naravnost v hišo na Austriji 2703, kjer je od tistega dne nastal slovenski begunski dom v Buenos Airesu. (Danes tiste hiše ni več. So jo že podrli.)

Kdo bi mogel reči, da to ni bil očitno prst božji. Prav tisti hip, ko je bilo treba, je bila hiša na razpolago. Preje sem mesece in mesece stikal, kje bi kaj primerne našel, pa je bilo vse zaman. Tedaj mi je pa kar iz nebes samo padlo. Pač očitno, da je moralo biti med begunci mnogo dobrih duš, katerih molitev je predirala oblake.

Meseca junija 1947 smo dobili prvo kompaktno skupino. Prišlo je enajst fantov. Hiša na Avstriji je postala mravljšče. Upeljati smo morali hišni red.

Hotel de Inmigrantes se odpre

Meseca septembra 1947 dobimo obvestilo: Z ladjo Tucuman pride 33 naših. O, Ti moj Bog, kaj bo pa sedaj! Kam bomo z njimi, tako sva skrbela s Košičkom. Pa kot vselej v odločilnem trenutku, tako je božja Previdnost tudi tedaj poskrbela.

Izgubil sem ves dan s praznimi poti. Iskal sem opore pri vseh znanih veljavnih možeh, toda nihče ni imel tiste veljave, da bi mi mogel zagotoviti prostor za 33 brezdomcev.

Zadnje upanje je bil g. Ferrari Zamudio, tajnik komiteta za sprejem imigrantov. Ugodil je moji prošnji, da bi Slovenci smeli prve dni po prihodu v Argentino uživati ugodnosti imigrantskega hotela. Čez to hišo nekateri radi pogodrnjajo, pa so vendar neprecenljive usluge, ki so jih doslej dobili tisoči slovenskih beguncev, ki so tam dobili za prve tedne stanovanje, hrano, dokumente in mnogi tudi delo.

Delo z begunci pa je vse bolj naraščalo. Poleg skrbi za tiste, ki imajo še priti, so bile vsak dan večje potrebe teh, ki so že bili tu in posebno skrb, kam z njimi. Problem stanovanj in namestitve je postal še bolj pereč, čeprav je postajala tudi pomoč starih Slovencev vsak dan izdatnejša.

Med tem je pa tudi Peronova vlada od besed začela prehajati na dejanja. Oblast je sicer odklanjala prevzem prevoza naših beguncev, pač pa nam je nudila zaposlitev. Tako je od prve skupine, ki je bila znatnejša (ladja Tucuman), zaprosil minister de Obras Públicas nekaj delavcev za Ezeizo. Fantje so napravili odlični vtis, ker so bili disciplinirani in pridni za delo, kar je odprlo pot nadaljnim, tako da so naslednji prišleci našli že pripravljene službe, v kolikor so bili samci.

Vse do novembra 1947 sva nosila odgovornost za vse z g. Košičkom. Tedaj je začel delovati Kljub slovenskih beguncev, sestavljen že v oktobru, katerega tajniške posle je prevzel g. Anton Skubic, gdč. Petelinova pa je prevzela skrb za ženski del problemov. Toliko je bilo vsakršnih potov in pisarij, da je nujno bilo treba človeka, ki naj bi se samo temu delu posvetil. Toda

kdo? Tedaj so se namreč že začela odpirati vrata v razne službe in kdo bo zastopnik delal, če ima priliko, da dobro zasluži. Toda treba je pa le bilo in zato smo po splošni želji naprosili g. Toneta Skubica, naj bi on prevzel pisarno. Malo preje je dobil dobro delo v tovarni in res mu ni kazalo, da bi nekaj gotovega pustil v zameno za nekaj nevšečnosti. Zaenkrat je sprejel to odgovornost polno delo, v kolikor ga bo mogel vršiti izven svojega dela v tovarni. Nekaj tednov je šlo, toda kmalu je postalo to nemogoče, dokler nismo slednjič sklenili, naj se g. Skubic izključno posveti begunski pisarni, za kar mu bomo preskrbeli skromno odškodnino. Prav tiste dni smo dobili tudi iz Severne Amerike nekaj podpore. Bilo je 1000 dolarjev kot edini prispevek, ki ga je naša pisarna prejela od zunaj.

Kaj pa razmerje do starih Slovencev

Strašilo o "izdajalcih s krvavimi rokami" je še vedno hodilo okrog. Celu uradno iz službenega mesta titovskega predstavništva je bilo izdano naročilo, naj se z njimi nihče ne družijo, ker so "narodni zločinci".

Dobro so vedeli tisti gospodje, da bodo svoje obrekljivke vzdržali le, če bodo mogli vzdržati prepade med starimi in novo prihajajočimi Slovenci.

Čudne storijske so tiste čase krožile po Villa Devoto in po Paternalu. Nekdo, tako so pripovedovali, je šel v hotel, povabil te ljudi na vrček piva. Namesto v gostilno jih je zapeljal v zasedo, kjer so jih "tako nabunkali...", kar prste si je obliznil pripovedovalec... Srbeli so ga, ker bi pač rad kaj takega napravil, toda zgodilo se ni nič podobnega, pač pa so se začeli vse bolj bližati taki, ki so imeli resnično željo zvedeti resnico o stanju doma.

Gonja proti beguncem je bila na višku lani septembra meseca. Toda dogajalo se je, da so se večinoma le javno bali družiti se z novodošliimi, zasebno so se pa stiki čim dalje bolj množili. Grožnje, ki so imele namen ustrahovati slovensko javnost, so našle pri mnogih že zasmeh - in slednjič je prišlo do tega, da so naši fantje lahko stopili že v katero koli gostilno in lepo zapeli, ne da bi slišali žal besedo. Naštel bi lahko lepo vrsto imen dobrih mož in žena, ki so novodošliim šli na roko, a nočem, da bi komu zato svoje doma preganjali.

Ko je po 15. septembru - po priključitvi cone A Jugoslaviji - začela deževati od doma pošta, ki je porazno vplivala na partizansko navdušenje, in so se isto časno oglašali tudi prvi povratniki iz Jugoslavije, so se začele enotno strnjene vrste tukajšnjih zagovornikov Titove Jugoslavije razhajati in pod nesmiselno krilatico "sedaj pa jaz nikomur več ne verjamem" je prišel do izraza razkroj enotne fronte proti beguncem.

Sedaj se vsem dobro mislečim očmi odpirajo. Zato pa sedaj tudi nikomur ni več mar, kaj bodo rekli fanatiki. Ogromna večina starih Slovencev je novim dala roko v pozdrav in pomoč: tako je zasut umetni prepad, ki ga je komunistična propaganda skušala držati. Mnogi novodošli so našli stanovanje v hišah starih Slovencev; mnogi stari rojaki so preskrbeli stanovanje in delo novim in ni daleč dan, ko bo prišlo tudi do sodelovanja na prosvetnem in kulturnem polju.

Tako se mnogi stari Slovenci danes radujejo prihoda novih rojakov, ki so prinesli svežega in zdravega slovenskega duha in bodo vlili novo narodno življenje slovenski koloniji v Argentini.

NAGRADNI NATEČAJ SKA
Čas mlajših umetnikov

Slovenska kulturna akcija je pripravila nagradni natečaj treh različnih možnosti izražanja mlajših slovenskih umetnikov, pod naslovom »Beseda, poezija in barve«. Sklic uživa podporo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Natečaj je za izvirne kratke proze ali poezije ali likovno umetnost na prosto temo. V vsakem primeru morajo biti dela neobjavljena.

Vrsta kratke proze ni predpisana. Je lahko črtica, povest, enodejanka, »short story« - vendar literarno delo (eno na ustvarjalca) in ne sme preseči 10 strani v formatu A4. V primeru poezije se lahko predstavi do tri različna dela; a vsako ne sme presežati 1 stran v formatu A4.

Likovna dela so lahko slike ali risbe s prostimi tehnikami. Lahko se predstavi dve deli na ustvarjalca. Fotografije teh del je potrebno poslati po pošti na SKA, na naveden naslov.

Sodelujejo lahko: a) osebe slovenskega porekla, rojene zunaj matičnih meja Slovenije - ali b) osebe, ki živijo zunaj matičnih meja Slovenije že več kot deset let. V obeh primerih do dopolnjenega 40. leta starosti.

Stvaritve za natečaj (v primeru likovnih del njihove fotografije) je treba poslati po pošti na SKA, na naslov; SKA – »Beseda, pesem in

barve«, Ramón L. Falcón 4158, C1407GSR, Ciudad Autónoma de Buenos Aires. Argentina. Delo naj bo označeno s geslom; avtorjevo pravo ime in njegov naslov ter kratek C.V. pa naj bosta v drugi kuverti, ki naj bo opremljena z istim geslom.

Če bi avtor želel, bo njegovo ime ostalo v anonimnosti; prav tako bo objavljena dela avtor mogel podpisati s šifro ali psevdonomom. Dela je treba oddati najkasneje - ali morajo dospeti po pošti na naslov - do 14. 10. 2017.

Nagrade (za vsako kategorijo) so sledeče: 1. nagrada: Eur. 100.-; 2. nagrada: Eur. 75.-; 3. nagrada: Eur. 50.-. Za prejem prve nagrade mora biti literarno delo napisano v slovenščini. Literarna dela nagrajena v drugem tujem jeziku se bodo objavila tudi v prevodu. Avtor se bo sporazumel s prevajalcem o honorarjih prevoda. Vsako od omenjenih nagrad more komisija razdeliti ali razglasiti kot nedodeljene. SKA bo objavila nagrajena dela; za nenagrajena pa mora uredništvo Meddobja dobiti avtorjevo privolitev. V vsakem primeru sodelujoči pristajajo na nehonorirano objavo. Za podelitev nagrad se bo žirija, ki jo bo v kratkem imenoval odbor SKA, sestala v Buenos Airesu sredi novembra 2017. Odločitev ocenjevalne komisije bo SKA razglasila v napovedniku Glasu ob koncu leta 2017 in objavila v kulturni reviji Meddobje leta 2018.

Vsi sodelujoči na natečaju bodo prejeli vabilo na zaključno prireditev, ki se bo vršila v okviru kulturnega večera s podelitvijo nagrad, v prostorih SKA v Buenos Airesu.

Odbor SKA.

KOLEDAR

9. SEPTEMBRA

Redni pouk SSTRMB, ob 15. uri

10. SEPTEMBRA

Mladinski dan v Našem domu San Justo

17. SEPTEMBRA

Obletnica Slomškovega doma

18. SEPTEMBRA

Seja ZSMŽ ob 15. v Slovenski hiši

OSEBNE NOVICE

† SMRTI

V sredo, 16. avgusta, je v 95. letu starosti umrl g. **Anton Župec**.

V torek, 22. avgusta, je umrla v Barilochah gospa **Alenka Bras**.

V soboto 25. avgusta je odšla po božje plačilo gospa **Katica Kovač Dimnik**, dolgoletna voditeljica Rožmanove šole in aktivna javna delavka v naši skupnosti.

Bog jim daj večni mir!